บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาอุตสาหกรรมมีผลกระทบต่อประชาชนในด้านต่าง ๆ เนื่องจากประเทศไทยมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ในระดับประเทศ มีจำนวน 126,677 แห่ง ภาคเหนือมีจำนวนโรงงาน 17,147แห่ง และจังหวัดลำปางมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 2,278 แห่ง สำหรับอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม 64 แห่ง ส่วนมากเป็นโรงสีข้าว ถึง 57 แห่ง เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จำนวนเพียง 1 แห่ง (อุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง, 2545, หน้า 1) โรงงานอุตสาหกรรมแต่ละพื้นที่แต่ละประเภทมักมีปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุ ความปลอดภัยในการทำงาน และปัญหามลพิษจากโรงงานซึ่งมลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมจะส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่รอบโรงงานขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของปริมาณมลพิษแตกต่างกันไปตามปัจจัยต่างๆ เช่น ระยะทางระหว่างพื้นที่รอบโรงงานกับโรงงาน ซึ่งจากประวัติการเจ็บป่วยของประชาชนที่อยู่ใกล้โรงงานจะสูงกว่าประชาชนที่อยู่ห่างไกลออกไป (สมพงษ์ สิทธิโชคสกุลชัย และชูศักดิ์ โตเทศ, 2541, หน้า 64)

ปัญหามลพิษทางอากาศจากแหล่งอุตสาหกรรมเกิดจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงและกระบวนการผลิต ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพอากาศในบรรยากาศ และอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน เช่น การสันดาปถ่านหินลิกไนต์ซึ่งเป็นเชื้อเพลิงเพื่อใช้พลังงานในอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ทำให้เกิด ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ และละอองกรดกำมะถัน ก่อให้เกิดอันตรายต่อระบบทางเดินหายใจ เช่น โรคหลอดลมอักเสบเรื้อรัง นอกจากนี้ก๊าซนี้ยังทำให้น้ำฝนที่ตกลงมามีสภาพความเป็นกรดมากขึ้น ซึ่งจะทำลายระบบนิเวศน์ ป่าไม้ แหล่งน้ำ สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ กัดกร่อนอาคารสถานที่ และนอกจากนั้นยังมีฝุ่นที่เกิดจากกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์หากพบในปริมาณที่สูงจะมีผลต่อระบบทางเดินหายใจ เช่น เกิดโรคระบบทางเดินหายใจ โรคหลอดลมอักเสบ โรคหวัดจากแพ้อากาศ โรคหอบหืด และเป็นอันตรายต่อระบบทางเดินหายใจส่วนล่างและถุงลมปอดของมนุษย์ถ้าได้รับในปริมาณมากและเป็นเวลานานจะเกิดการสะสมทำให้ปอดเกิดพังผืดและเป็นแผลได้ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2541,หน้า1) ในประเทศ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สหรัฐอเมริกาพบว่ามีโรคระบบทางเดินหายใจ เช่น โรคนิวโมโคนิโอสิส (Pneumoconiosis) ซึ่งเป็นโรคที่เกิดจากการหายใจเอาฝุ่นเข้าสู่ร่างกายโดยตรงซึ่งเกิดกับคนงานเหมืองแร่ที่ได้รับฝุ่นจำนวน 8,878 คนคิดเป็นร้อยละ 25 ของคนงานทั้งหมด สำหรับประเทศไทยมีการตรวจและค้นหาโรคนี้กันค่อนข้างน้อยเนื่องจากขาดปัจจัยหลายประการ (Kuempel, Stayner, Attfield and Buncher, 1995, p 167) จากการศึกษาวิจัยและสอบสวนโรคดังกล่าวของกองอาชีวอนามัย และกองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข พบว่าในประเทศไทยปี 2541 มีคนงานป่วยด้วยโรคปอดมีฝุ่นจำนวน 86 คน (จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ, 2543, หน้า 172) และในปี พ.ศ. 2542 มีอัตราการป่วยด้วยโรคนิวโมโคนิโอสิส ร้อยละ 7.5

นอกจากนั้นคนที่ทำงานในโรงงานปูนซีเมนต์ ตลอดจนประชาชนใกล้เคียงจะมีโอกาสสัมผัสฝุ่นจากโรงงานปูนซีเมนต์จนเป็นโรคนิวโมโคนิโอสิส โรคหลอดลมอักเสบ โรคถุงลมโป่งพอง ในจังหวัดสระบุรีพบว่า โรงงานโม่หินมีฝุ่นละอองสูงกว่ามาตรฐานถึงร้อยละ 80.8 ซึ่งฝุ่นละอองทำให้เกิดโรคทางระบบทางเดินหายใจสูงกว่าอัตราป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจของทั้งประเทศในรอบ 5 ปีและเกิดโรคผิวหนังอักเสบจากซีเมนต์ (cement eczema) ร้อยละ 25 (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2541, หน้า 274) ซึ่งอัตราความชุกและอุบัติการณ์ของโรคระบบทางเดินหายใจอุดกั้นเรื้อรัง ในปี พ.ศ. 2541 พบว่าเฉลี่ยทุกภาคมีอัตราความชุก 2,075 ต่อแสนประชากร อุบัติการณ์ 403 ต่อแสนประชากร ภาคเหนือมีอัตราความชุก 2,381 ต่อแสนประชากร และอุบัติการณ์ 615 ต่อแสนประชากร (จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ, 2543, หน้า 254) จากการศึกษาของโครงการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากโรงงานปูนซีเมนต์ พบว่าคนงานป่วยเป็นโรคกระเพาะอาหาร ร้อยละ 4.8 (สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2537, หน้า 4-13) จากการศึกษาการได้รับฝุ่นของคนงานในโรงงานปูนซีเมนต์พบว่าฝุ่นซีเมนต์ทำให้เกิดกรดในกระเพาะอาหาร (Parmeggiani, 1991, p 437) และจากการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมของโรงงานปูนซีเมนต์ตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าประชาชนรอบโรงงานปูนซีเมนต์ ร้อยละ 68.4 เป็นโรคหลอดลมอักเสบ (สมพงษ์ สิทธิโชคสกุลชัย และชูศักดิ์ โตเทศ, 2541, หน้า 69) โรงงานปูนซีเมนต์ไทย (ลำปาง)จำกัด ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง เป็นโรงงานปูนซีเมนต์ขนาดใหญ่ เริ่มผลิตปูนซีเมนต์ในปี 2540 เป็นโรงงานปูนซีเมนต์แห่งหนึ่งที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ เช่น หินปูน ซึ่งมีอยู่ในพื้นที่ของตำบลบ้านสา และมีการใช้ถ่านลิกไนต์เป็นเชื้อเพลิงในการผลิต มีการจ้างแรงงานในพื้นที่ โรงงานปูนฯมีคนงาน จำนวน 1,330 คน (อุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง, 2545, หน้า 1) จากสถิติการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ และโรคผิวหนังในอำเภอแจ้ห่มพบว่ามีแนวโน้มสูงขึ้น ปี 2535 พบโรคระบบทางเดินหายใจ อัตรา 450.7 :1000 ประชากร ปี 2545

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

อัตรา 830:1000 ประชากร โรคระบบย่อยอาหาร ปี 2535 อัตรา 227.2 :1000 ประชากร ปี 2545 อัตรา 471 :1000 ประชากร โรคผิวหนัง ปี 2535 อัตรา 119.7:1000 ประชากร ปี 2545 อัตรา 167.9:1000 ประชากร (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง, 2535, หน้า 16; 2545, หน้า 1) สถิติผู้ป่วยโรคระบบทางเดินหายใจที่เข้ารับการรักษาที่สถานีอนามัยบ้านสา ตั้งแต่ปี 2540 –2544 พบว่ามีแนวโน้มพบผู้ป่วยเพิ่มขึ้นทุกปี และสูงเป็นอันดับ 1 มาโดยตลอด เช่น สถิติผู้ป่วยในปี 2537 พบอัตรา 269.4 ต่อพันประชากร ปี 2544 พบอัตรา 365.30 ต่อพันประชากร ในส่วนโรคผิวหนังพบว่าปี 2537 อัตราป่วย 51.22 ต่อพันประชากร ปี 2544 พบอัตราป่วย 81.84 ต่อพันประชากร (สถานีอนามัยบ้านสา, 2537-2544, หน้า 1)

ผลเสียจากการเจ็บป่วยด้วยโรคดังกล่าวคือ อัตราตายด้วยโรคระบบทางเดินหายใจของประเทศไทยในปี 2540 อัตราตาย 33. ต่อแสนประชากร เป็นสาเหตุการตายอันดับ 4 ของประเทศ ซึ่งในปี 2541 อัตราตายด้วยโรคระบบทางเดินหายใจอุดกั้นเรื้อรังอัตรา 33.5 ต่อแสนประชากร ซึ่งอัตราตายของเพศชายจะสูงกว่าเพศหญิง (จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ, 2543, หน้า 255) ในปี พ.ศ. 2539 มีฝุ่นละอองจำนวน 1,136,000 ตัน ถูกปล่อยออกจากโรงงานอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ระดับฝุ่นละอองในอากาศในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาสูงกว่าระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้เพื่อป้องกันสุขภาพและความปลอดภัยของประชาชน ในสภาพปัจจุบันมีการคาดกันว่าในแต่ละปีจะมีผู้ที่เสียชีวิตก่อนเวลาอันสมควรที่เกี่ยวข้องกับการสัมผัสฝุ่นละอองระหว่าง 4,000 ถึง 5,500 ราย สำหรับค่าใช้จ่ายโดยทั่วไปได้แก่ ค่าบริการของแพทย์ ค่ายา ค่าห้องพัก ในโรงพยาบาล และการบริการอื่นๆ ตลอดจนค่าความสูญเสียรายได้จากการหยุดงานมีการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายโดยประมาณของแต่ละครอบครัวต้องจ่ายร้อยละ 1.6 ของรายได้รายเดือนในแต่ละครอบครัว (131บาท) เป็นค่ารักษาพยาบาลโรคที่เกี่ยวข้องกับฝุ่นละอองซึ่งมูลค่านี้คิดเป็นร้อยละ 13 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการรักษาพยาบาลจากโรคทั้งหมดทุกโรคของแต่ละครอบครัว (ชัชวาลย์ จันทรวิจิตร, 2542, หน้า 1)

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาและประเมินผลกระทบทางสุขภาพ รัฐบาลพยายามส่งเสริมให้ภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปทั้งที่เป็นผู้ก่อมลพิษและผู้ได้รับมลพิษได้มีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพอากาศ เพื่อกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะและสิทธิในการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ดี และนอกจากนี้รัฐบาลยังสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยด้านเทคโนโลยีการควบคุมและกำจัดอากาศเสียเพื่อลดมลพิษอีกทั้งสนับสนุนให้มีการศึกษาผลกระทบทางสุขภาพ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษที่มีผลเสียต่อสุขภาพได้อย่างถูกต้องและช่วยแก้ไขปัญหาตรงตามสาเหตุ (ปรากรม วุฒิพงศ์, 2541, หน้า 1) และจากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

มลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ไทยบ้านสา ของอรนุช ฤทธิ์ จิตเพียร (2540, หน้า 122) พบว่า ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการมลพิษมาก มีการเสนอให้ทบทวนแก้ไขในเรื่องการผลิต การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ดังนั้นการศึกษาผลกระทบทางสุขภาพจากโรงงานอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ควรประเมินทั้ง 4 มิติ เนื่องจากการรวบรวมรายงานผลกระทบทางสุขภาพในหลาย ๆ รายงานจะเป็นด้านร่างกาย แต่ด้านจิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ไม่มีรายงานการศึกษา ซึ่งการประเมินผลกระทบทางสุขภาพมีทั้ง 4 ด้านจะมีทั้งเชิงบวกและลบ จึงสอดคล้องนโยบายที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ ซึ่งการประเมินผลกระทบทางสุขภาพเป็นกลไกทางสังคมอย่างหนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ เป็นเครื่องมือสร้างความตระหนักให้สังคมโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นสหวิทยาการ เพื่อตัดสินใจแก้ไขปัญหาเมื่อประเมินผลกระทบแล้วถ้าพบว่ามีผลต่อสุขภาพด้านลบต้องหาแนวทางเลือกที่ดีกว่าในการแก้ไขปัญหาผลกระทบต่อสุขภาพด้านลบ แต่เมื่อพบว่าผลกระทบนั้นเป็นในด้านบวกก็ต้องหาวิธีหรือเสนอว่าสามารถเพิ่มหรือขยายผลกระทบด้านบวกให้มากขึ้น (Mayeoff อ้างใน กุสุมา ปิยะศิริภัณฑ์, 2545, หน้า 9) การประเมินผลกระทบทางสุขภาพมีหลักการและขั้นตอนที่สำคัญหลายขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการกลั่นกรองข้อเสนอนโยบาย แผนงานหรือโครงการ (scaning) เพื่อพิจารณาโครงการที่เหมาะสมในการประเมินผลกระทบ ขั้นการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบโดยสาธารณะ (public scoping) ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เป็นการพิจารณาร่วมกันถึงขอบเขตประเด็น ทางเลือกในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาและแนวทางในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ทราบและ เข้าใจถึงข้อมูล ข้อเท็จจริง และมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับทางเลือกในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ขั้นการวิเคราะห์(analysis) และร่างรายงานการประเมินผลกระทบ (reporting) หรือขั้นการประเมิน (apprisal) เป็นขั้นตอนในการวิเคราะห์ ประมาณการณ์และคาดการณ์ถึงผลกระทบโดยใช้วิธีการประเมินหลายๆวิธี ขั้นการทบทวนร่างรายงานโดยสาธารณะ (public review) เป็นการรับฟังความคิดเห็นของสาธารณะที่มีต่อร่างรายงานที่จัดทำขึ้น ขั้นการมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจ(influencing)เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่ได้คำนึงถึงผลกระทบทางสุขภาพ และขั้นสุดท้าย คือ การติดตามเฝ้าระวังและการประเมินผล (monitoring and evaluation) เพื่อติดตามว่าผู้เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการตามข้อเสนอจากการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (ปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์, 2545, หน้า 1-5)

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาขั้นการกำหนดขอบเขต ประเด็น ทางเลือกในการประเมินผลกระทบจากทางสุขภาพโรงงานปูนซีเมนต์ไทยบ้านสา ลำปาง เพื่อนำไปสู่ขั้นตอน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

การรวบรวมข้อมูลในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในขั้นต่อไป สำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพที่เหมาะสมในขั้นตอนการกำหนดขอบเขต และประเด็นสำคัญของการประเมินได้ใช้กรอบแนวคิดของประเทศแคนาดาที่กล่าวถึงสาระสำคัญของขั้นตอนนี้ไว้ดังนี้ ได้แก่ ผลกระทบทางสุขภาพจาก ด้านมลพิษทางอากาศและฝุ่นละออง ด้านรายได้การมีงานทำ สถานะทางสังคม การศึกษา และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อภาวะสุขภาพ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือจากการทบทวนเอกสาร การสัมภาษณ์ การประชุม และการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้การประเมินครอบคลุมประเด็นที่เป็นผลกระทบให้มากที่สุด โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นระหว่างกัน มีการนำเสนอข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สถานะสุขภาพและสภาวะทางสังคมของพื้นที่ ซึ่งการประเมินผลกระทบเป็นเครื่องมือวัดระดับความกังวลของประชาชนต่อโครงการ และเพื่อเป็นเวทีป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งเกี่ยวกับโครงการและผลกระทบของโครงการที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านั้นมักจะมีมุมมองผลกระทบทางสุขภาพที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามผลกระทบที่ตนเองได้รับ (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2545, หน้า 9-10) โรงพยาบาลแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาล และฟื้นฟูสภาพ ให้กับประชาชนอำเภอแจ้ห่มมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ผู้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ในฐานะเป็นบุคลากรสาธารณสุข ปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพประชาชนในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาล จึงสนใจที่จะศึกษาผลกระทบทางสุขภาพจากโรงงานปูนซีเมนต์บ้านสาในประชาชนที่อยู่ไกลโรงงานปูนซีเมนต์บ้านสา คือ หมู่ 1 ซึ่งระยะทางห่างจากโรงงานปูนซีเมนต์บ้านสา 15 กิโลเมตรและประชาชนที่อยู่ใกล้โรงงานปูนซีเมนต์บ้านสา คือหมู่ 5 ซึ่งมี 3 กลุ่มบ้านระยะห่างจากโรงงานปูนซีเมนต์บ้านสา 1-12 กิโลเมตร เพราะอาจมีความแตกต่างในด้านผลกระทบทางสุขภาพ เป็นแนวทางในการสนับสนุนให้ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพให้กับประชาชน อย่างถูกต้องและเหมาะสมแต่ละพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลกระทบทางสุขภาพด้านร่างกาย ของประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ อยู่ไกล(หมู่ 1)และหมู่บ้านใกล้(หมู่ 5) โรงงานปูนซีเมนต์ ในตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง เกี่ยวกับ

1.1 ศึกษาแนวโน้มของการเกิดโรคเรื้อรัง ตั้งแต่ ปี 2541 – 2545

1.2 ศึกษาความชุก และสาเหตุของโรคเรื้อรัง ใน ปี 2545

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2. เพื่อศึกษาผลกระทบทางสุขภาพด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านจิตวิญญาณ ของประชาชน ในหมู่บ้านที่อยู่ไกลและหมู่บ้านที่อยู่ใกล้โรงงานปูนซีเมนต์

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่เป็น ข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพและแนวทางแก้ไขระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้นำในหมู่บ้าน และผู้ประกอบการในโรงงานปูนซีเมนต์

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการประเมินผลกระทบทางสุขภาพเฉพาะขั้นตอนการกำหนดขอบเขตการประเมินผลกระทบจากโรงงานปูนซีเมนต์ โดยศึกษาจากระเบียนรายงาน รบ.ก 01 ของสถานีอนามัยบ้านสาและโรงพยาบาลแจ้ห่ม ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ โรคผิวหนัง โรคกระเพาะอาหาร ในปี 2541 – 2545 ซึ่งโรงงานปูนซีเมนต์เริ่มดำเนินการผลิตปูนซีเมนต์ในเดือนธันวาคม 2539 ทั้งนี้เพื่อศึกษาความชุกและแนวโน้มของการเกิดโรคของผู้ป่วยที่อาศัยอยู่ใน 2 หมู่บ้านคือ บ้านแป้นหมู่ 1 และบ้านสา หมู่.5 ตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ศึกษาผลกระทบทางสุขภาพจากโรงงานปูนซีเมนต์ ด้านจิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ โดยการสัมภาษณ์ประชาชน และเพื่อศึกษาในบุคลากรของโรงงานปูนซีเมนต์ และผู้นำชุมชน ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลในครั้งนี้ คือ เดือน เมษายน – พฤษภาคม พ.ศ. 2546

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

ผลกระทบทางสุขภาพ หมายถึง ผลกระทบใน มิติของสุขภาพ 4 ด้าน ทั้งเชิงบวกและลบ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านจิตวิญญาณ

ผลกระทบทางสุขภาพด้านร่างกาย หมายถึง การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ได้แก่ โรคหอบหืด โรคหลอดลมอักเสบ โรคภูมิแพ้(เยื่อบุจมูกอักเสบเรื้อรัง) โรคปอดบวม วัณโรค โรคผิวหนัง และโรคกระเพาะอาหาร

ผลกระทบทางสุขภาพด้านจิตใจ หมายถึง ความพึงพอใจที่หมู่บ้านมีความเจริญเข้ามาและมีรายได้เพิ่มขึ้น ความเชื่อมั่นในการควบคุมมลพิษ ความวิตกกังวลความทุกข์กลัวทรัพย์สินจะเสียหายจากมลพิษทางอากาศ การปรับตัวเมื่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป

ผลกระทบทางทางสุขภาพด้านสังคม หมายถึง สัมพันธภาพ การพึ่งพาอาศัย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ซึ่งกันและกัน และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกัน การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต มีการจ้างงานในหมู่บ้าน การให้ข้อมูลข่าวสาร

ผลกระทบทางสุขภาพด้านจิตวิญญาณ หมายถึง ความเอื้ออาทร โดยการให้การยอมรับนับถือ การมีศักดิ์ศรี ความเสียสละ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ของคนในหมู่บ้านและผู้ประกอบการ

โรงงานปูนซีเมนต์ หมายถึง โรงงานผลิตปูนซีเมนต์ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านสา หมู่ 5 ตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจผลกระทบทางสุขภาพจากโรงงานปูนซีเมนต์ แก่ประชาชน ตำบลบ้านสา ให้มีความรู้สาเหตุของการเจ็บป่วย ที่ถูกต้องอย่างมีเหตุผล
2. เพื่อเป็นข้อมูลผลกระทบทางสุขภาพเสนอแก่ผู้เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาแก้ปัญหาสุขภาพในระดับตำบล เช่น อบต.บ้านสา ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องร่วมกันแก้ไขปัญหาหลายฝ่าย
3. เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปประเมินผลกระทบทางสุขภาพในขั้นตอนอื่นๆต่อไป

ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ใช้การศึกษาทั้งเชิงระบาดวิทยา เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิโดยการคัดลอกข้อมูลจากระเบียนรายงานผู้ป่วยของสถานีอนามัย และจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของโรงพยาบาลแจ้ห่มที่มีการปรับปรุงอยู่เสมอ จึงอาจมีการคลาดเคลื่อน แต่ได้มีการควบคุมการคลาดเคลื่อนโดยการขอความร่วมมือผู้ให้ข้อมูลทบทวน และตรวจสอบความถูกต้องซ้ำ และระยะเวลาที่จำกัดในการศึกษาทำให้ไม่สามารถประเมินผลกระทบทางสุขภาพด้านร่างกายได้ครอบคลุมคนงานในโรงงานปูนซีเมนต์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved